

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2018/05/szepesi-gabor-a-digitalis-erettsegi-bevezetesenek-lehetosege-a-tortenelem-tantargybol-08-03-03/>

Szepesi Gábor

A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

Jelen tanulmány annak egy alternatív lehetőségét vázolja fel, hogy milyen módon lehetne kiváltani a hagyományos, papíralapon megírt érettségi vizsgát egy online felületen, digitális formában. Az érvek és ellenérvek felsorakoztatása arra enged következtetni, hogy bár az online számonkérésnek vannak bizonyos korlátai, ennek ellenére többek között annak költséghatékonysága, a javítással óhatatlanul együtt járó tanári igénybevétel minimalizálása, az információs társadalommal párhuzamosan egyre inkább előtérbe kerülő digitális kompetencia fejlesztése és az érettségi vizsga objektivitásának további fokozása alighanem elkerülhetetlenné teszi az érettségizetés digitalizálását. Írásomban egy tesztfeladatsor összeállítása és bemérése során összegyűjtött tapasztalatok ismertetésén keresztül igyekszem meggyőzni azokat is, akik esetleg még kételkedve fogadják az újszerű értékelési módszer bevezetését.

A koncepció elemzése

A digitális érettségi alapötletét az a feltételezés adta, hogy a kétszintű érettségi megújulásának egyik leginkább prognosztizálható módja az írásbeli feladatsor digitalizálása és online kitöltési lehetőségének biztosítása. Erre enged következtetni többek között az, hogy ezt a módszert már más vizsgahelyzetekben (pl. KRESZ-vizsga, ECDL stb.) eredményesen alkalmazzák, azokkal kapcsolatban pozitív visszajelzések érkeztek. Ugyanakkor a költséghatékonyságra törekvő vizsgaszervező intézmény, az Oktatási Hivatal is bizonyára üdvözölni fogja a digitális érettségi mellett szóló egyik legkomolyabb érvet, mégpedig az előző években a hagyományos feladatsorok nyomtatása következtében hatalmasra duzzadt papírmennyiség minimalizálását. Hiszen ennek az eljárásnak az egyik legnagyobb előnye, hogy mivel a feladatokat a vizsgázók a számítógép előtt ülve, interneten oldják meg, ezért a megoldások rögzítése papírt nem igényel (sőt az adminisztráció is elvégezhető az internetes felületen).

Okkal feltételeztem azt is, hogy nem csupán a nyomtatás költsége takarítható meg az újszerű eljárással. Az érettségi vizsgáztatás költségvetésének alighanem egyik legnagyobb tétele az írásbeli dolgozatok kijavítása, értékelése, adott esetben felüljavítása, az azokkal kapcsolatos szakértői tevékenységek elvégzése. Ez a költségtétel szintén jelentősen csökken a digitális érettségi esetleges bevezetésével párhuzamosan, hiszen a megoldott feladatok értékelését maga a számítógép, illetve a felhasznált online felület végzi el, mégpedig megbízhatóan és – ami a vizsgázó és vizsgáztató számára egyaránt előny – a feladatok megoldását követően azonnal.

A történelemérettségivel kapcsolatosan időről időre felmerül az értékelés szubjektivitása, amit jelez az írásbeli dolgozatokkal kapcsolatos vizsgázói észrevételek meglehetősen magas száma is. A történelemérettségi dolgozatok rendszeres

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

felüljavítójaként évről évre szembesülök azzal, hogy az írásbeli dolgozatok mintegy 10%-át – esetenként azonban jóval többet is – megfellebbezik a vizsgázók, reménykedve az esetleges többletpontokban. Az online teszttel kapcsolatban azonban teljesen feleslegessé válik ilyen jellegű észrevételek megtétele, hiszen az azonnal kiértékelt válaszok objektívek, mérlegelést nem tesznek lehetővé. Ez következik abból is, hogy az alkalmazott, később bemutatásra kerülő feladattípusokra adható válaszlehetőségek köre is zárt, szűk körű.

A feladatsorok elkészítése, összeállítása előre meghatározott algoritmus alapján viszonylag egyszerűen megtörténhet. Feltétele azonban egy olyan, lehetőleg jelentős mennyiségű, az érettségi témaköröket teljes mértékben lefedő, változatos feladattípusokat és – a lehetőségekhez mérten – sokféle forrástípust alkalmazó feladatokból álló feladatbank létrehozatala, amely a vizsgaidőszakok alkalmával rugalmasan változtatható, korrigálható, kiegészíthető.

Előjáróban azonban azt is meg kell jegyezni, hogy bizonyos kétségek már a vizsgálat kezdetén megfogalmazódtak. Már önmagában az is problémásnak tűnik, hogy a vizsgáztatás technikai feltételei milyen nehézségek árán valósulhatnak meg az online érettségi lehetőleg egyidejű megíratása alkalmával (külön számítógép biztosítása minden egyes diák számára, kellő gyorsasággal működő internetes szolgáltatás, olyan szerver megléte, amelyen ekkora mennyiségű adat tárolható stb.). Ezen túlmenően felvetődik az a probléma is, hogy a teljes írásbeli érettségi vizsgát nehezen fedi le az ilyen típusú érettségi. Hiszen digitalizálni leginkább csak a tesztfeladatokat lehet, közülük is azokat, amelyek zárt végűek, ez a feltétele az objektív, tanári asszisztenciát nem igénylő értékelésnek. Bizonyos körülmények között nyílt végű feladatokat is megadhatunk, ám ezek csak látszólag azok, hiszen a megadható válaszlehetőségek számát a feladat digitalizálása során kénytelenek vagyunk végessé tenni. Az esszéfeladatok is megoldhatók digitális úton, a kérdéseket és a hozzájuk szükséges forrásokat az online felületen is lehet biztosítani, de a kiértékelését csak szaktanár tudja elvégezni.

A kétségek ellenére egy kipróbálást mindenképpen megért az online történelemérettségi, amely többek között arra is lehetőséget adott, hogy az előzetesen megfogalmazott hipotézisek alátámasztást vagy cáfolatot nyerjenek.

A kutatást az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet történelem tantárgyi munkacsoportjának tagjaként, majd vezetőjeként kezdtem el – a TÁMOP 3.1.1. projekt keretén belül – 2014 folyamán, és azóta is végzek vizsgálatokat a témakörben.

A mérőeszköz bemutatása

A digitális érettségi feladatsorhoz szükséges online felületet az OFI honlapján található „Moodle”-rendszer biztosította.¹

A Moodle neve a Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment kifejezés rövidítése, azaz moduláris objektum-orientált dinamikus tanulási környezet. A Moodle LMS (Learning Management System) alkalmazás, azaz tanulásirányítási rendszer, eLearning keretrendszer. Az LMS feladata az, hogy azonosítsa a felhasználókat és szerepkörük, jogosultságaik szerint a meglévő tananyagokkal (kurzusokkal) összerendelje őket. Az LMS szerverek a felhasználók tevékenységeit, a tanulás szempontjából fontos adatokat naplózzák, s ebből a későbbiekben statisztikák generálhatók.²

A Moodle web alapú rendszer, tehát a használatához szükség van internet/intranet eléréssel és böngészővel rendelkező számítógépre. Szükség van továbbá szerverre és annak URL címére, amit a szolgáltató intézmény – jelen esetben az OFI – adott meg. A

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

Moodle ugyan ingyenes licenc alatt terjeszthető, ám annak ingyenes verziója az érettségi vizsgáztatás szempontjából természetesen szóba sem kerülhet, leginkább annak megbízhatatlansága miatt.

A Moodle számos, oktatást segítő funkciója közül az online érettségi során a tesztkészítést célszerű felhasználni. A Moodle teszt modulja sok opcióval rendelkezik, ezért elég rugalmas. Különböző kérdéstípusokat állíthatunk be, előre összeállított kérdésekből véletlenszerűen is tud választani a program, magától ki tudja értékelni a tesztek, a diák akár többször is próbálkozhat, bár utóbbi funkciót értelemszerűen az érettségi számonkérésnél nem alkalmazzuk.

A feladatlap jellemzői

A tesztsor összeállításakor igyekeztem olyan feladatokat beépíteni, amelyeket már valamilyen formában hagyományos módon is kipróbáltak, de az eddigi érettségi feladatok között még nem szerepeltek.

Ennek megfelelően igénybe vettem az OFI által 2005–2006 során összeállított CD-gyűjteményt, amely közel 200 érettségi típusú feladatot tartalmaz, a hozzá kapcsolódó értékelési útmutatóval. A feladatbank kellően változatos, teljes mértékben lefedi az érettségi vizsgakövetelményekben szereplő 12 fő témakört. Az általam összeállított feladatsor ennek megfelelően 12 feladatot tartalmaz, összhangban az érettségi tematikával.

A CD-gyűjteményben közép- és emelt szintű feladatokat egyaránt találtunk, de a feladatlap összeállításához elegendő volt a középszintű feladatok felhasználása. Ennek értelmében a feladatok nehézségi szintje a középszintű érettségi követelményrendszerének megfelel.

Ugyan az eredeti elképzelésem az volt, hogy a feladatbankból átvett kérdéseket változtatás nélkül használjuk fel, ennek ellenére szükséges volt néhányukat módosítani annak érdekében, hogy a teszt azonnali kiértékelésre kerüljön. Ennek megfelelően az eredetileg nyílt végűre kialakított, szöveges választ elváró feladatrészeket is kénytelen voltam zárt végűre átalakítani. Bizonyos esetekben pedig a csatolt források minőségén is javítani kellett, hogy ki lehessen használni az online érettséginek azt az előnyét, miszerint a számítógép monitorán kiváló minőségű, színes képeket, ábrákat is elemezhetnek a vizsgázók.

A feladatsor teljes pontszáma 45 volt, amivel arra törekedtem, hogy megfeleljen a jelenlegi, hagyományos írásbeli érettségien alkalmazott gyakorlatnak. Itt kell megjegyezni, hogy mivel a vizsgálatok 2014 folyamán zajlottak, ezért még a 2016-ig érvényes vizsgaleírásnak megfelelő feladatsorral dolgoztam, jóllehet az alkalmazott feladattípusok a 2017. január 1-jétől érvényes vizsgaleírás alapján is alkalmazhatók.

A Moodle tesztkészítő alkalmazása ötféle feladattípus elkészítését támogatja, és a feladatsor összeállítása során igyekeztem valamennyit be is építeni:

- feleletválasztós: a feltett kérdésekre több lehetséges választ is kínál;
- igaz-hamis: kétválaszos feleletválasztós kérdés, ahol a válasz csak igen vagy nem lehet;
- rövid válasz: a diákok egy rövid mondattal, vagy definícióval válaszolnak (ebben az esetben meg kell adni az elfogadható kulcsszavakat);
- számjegyes: a válasz nem szó, hanem szám (pl. évszámok esetén jól alkalmazható, de ezúttal ez a típus nem került be a feladatsorba);
- párosító: a két oszlop elemeit párba kell rendezni.

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

A 12 tesztfeladat tehát változatos feladattípusokat tartalmaz, és valamennyi feladat olyan, hogy a vizsgázó a végén, a válaszai leadását követően azonnali értékelést kap.³

Természetesen nem csak a feladattípusok, hanem a segédanyagok, a mellékelt források is változatosak és sokszínűek. Ennek megfelelően a diák válaszadását ábrák, táblázatok, térképvázlatok, tankönyvi szövegek, korabeli szövegrészek és diagramok is segítik. A mellékelt források minőségét jelentősen javítja, hogy nem nyomtatásban, és nem a szürke árnyalataiban jelennek meg, ez – bár erre külön vizsgálat nem irányult – feltehetőleg észrevehetően javítja a feladatmegoldás hatékonyságát.

1. táblázat: A feladatok témái, pontozása⁴:

SORSZÁM	TÉMA	Magyar/ Egyetemes	Korai/ Modern	Pont
1. (V2010)	Az athéni demokrácia politikai intézményei	E	K	5
2. (V2073)	Középkori távolsági kereskedelem	E	K	4
3. (V2114)	Hunyadi János hadjáratai	M	K	4
4. (V2131)	Felvilágosodás	E	K	5
5. (V2079)	Magyarország XVIII. századi demográfiai változásai	M	K	3
6. (V2074)	Francia forradalom	E	M	3
7. (V2045)	Népek tavasza	M	M	4
8. (V3011)	Szövetségi rendszerek az első világháború előtt	E	M	5
9. (V3024)	Magyarország határváltozásai	M	M	4
10. (V3132)	A magyar társadalom a XX. század második felében	M	M	2
11. (V3103)	A jelenkor népesedési folyamatai	E	M	4
12. (V3034)	A helyi önkormányzatok működése	M	M	2

Az értékelés során arra törekedtem, hogy – a középszintű írásbeli érettségihez hasonlóan – a hangsúlyosabbnak ítélt válaszok nagyobb súlyozással jelenjenek meg. Ezért bizonyos itemek 0,5–0,5, mások pedig 1–1 részpontot értek. A tesztek kiértékelésekor nyert adatok ugyanakkor megmutatták, hogy a tervezett súlynak a tényleges mennyiben felelt meg.

Az eredmények elemzése

A tesztfeladatot három középiskola (egy ceglédi és egy budapesti gimnázium, illetve egy jászárokszállási gimnázium és szakközépiskola) diákjai oldották meg. Összesen 83 sikeresen kitöltött teszt képezte a vizsgálat alapját. Valamennyi diák számára másfél óra állt rendelkezésre a feladatsor megoldására, hasonlóan a hagyományos érettségihez. A csoportok tagjai ugyanazon az időtartamban, egy-egy gépteremben láthattak neki a feladatoknak. Minden diák külön-külön számítógépnél dolgozhatott, a közöttük lévő kommunikációt a felügyelő tanár nem engedélyezte. Segédeszközként viszont használhatták

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

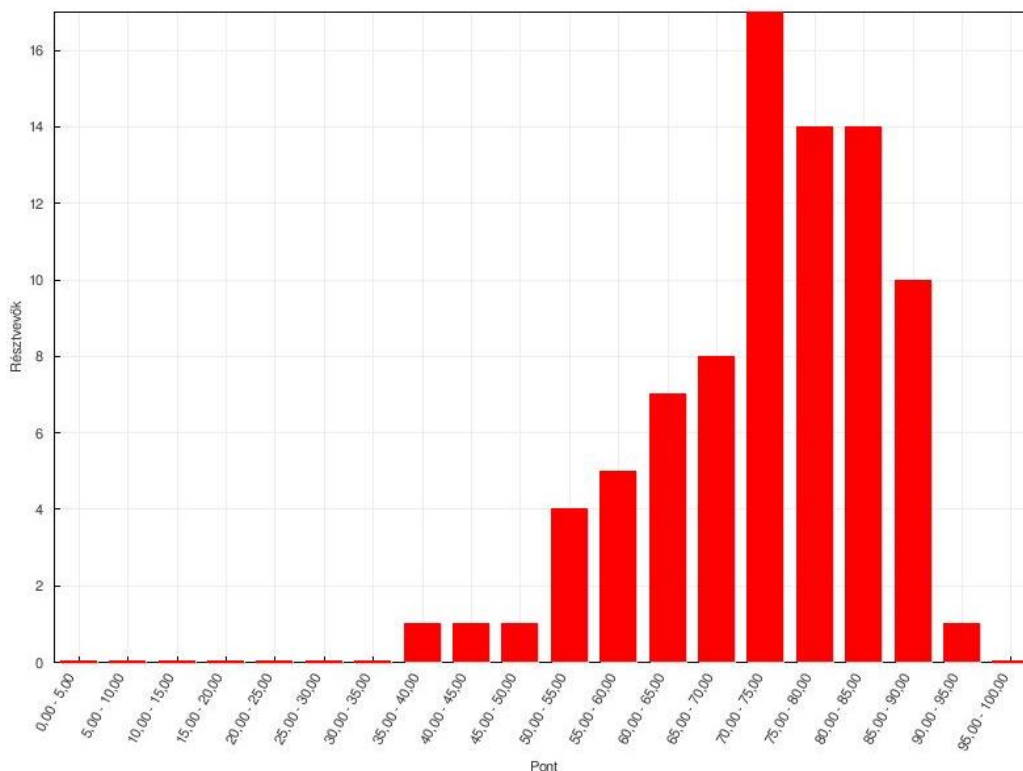
a középiskolai történelmi atlaszt, mivel ezt az érettségi vizsgaszabályzat középszinten engedélyezi.

2. táblázat: Befejezett tesztek összesített statisztikája⁵

SZEMPONT	ÖSSZES	Cegléd	Budapest	Jászárók-szállás
<i>Befejezett próbálkozások száma</i>	83	35	19	29
<i>Átlag</i>	72,77%	79,42%	74,56%	63,58%
<i>Medián pont</i>	73,33%	80,00%	74,26%	62,96%
<i>Szórás</i>	11,5%	7,02%	8,45%	11,7%
<i>Pontszámeloszláshoz tartozó asszimetria</i>	-0,7609	-0,6518	-0,7166	-0,0232
<i>Pontszámeloszláshoz tartozó csúcsosság</i>	0,2005	0,3590	1,4705	-0,1429
<i>Belső konzisztencia együtthatója</i>	70,63%	47,37%	40,27%	72,02%
<i>Standard hiba</i>	6,23%	5,09%	6,53%	6,19%

A tesztfeladatsor átlagos pontszáma (72,77%) megfelel a középszintű érettségi átlageredményének. A minimum teljesítmény 37,96% volt, a maximum pedig 92,22%. A terjedelem tehát 54,26%. A szórás értéke is viszonylag alacsony, amiből az is következik, hogy relatíve kevés az igazán kiugró eredmény (95% feletti eredményt nem is találunk). Az iskolák közötti különbség azonban viszonylag számottevőnek mondható, ám ennek hátterében feltehetőleg az áll, hogy a jászárókszállási iskola egyébként gimnazista tanulóinak meglehetősen heterogén az összetétele.

1. ábra: Ponttartományokat elérő tanulók száma összesen

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

Az ábrán látszik, hogy a tesztet kitöltők közül a legtöbben az átlagértéket is magába foglaló 70–75% közötti tartományban teljesítettek. Az eredmények viszonylag alacsony szórása is megmutatkozik az ábrán. A diákok zömének teljesítménye a jó (4) osztályzatnak megfelelő ponttartományban foglal helyet, kiugró (90% fölötti) eredmény csupán egyetlen egy esetben volt. Ugyanakkor az is látszik, hogy csak 3 olyan diák volt, akinek nem sikerült elérnie az 50 %-os teljesítményt. Kiugróan gyenge eredményt azonban ők sem értek el.

Említésre méltó az a tény is, hogy – bár a diákok számára 90 perc állt rendelkezésre a teszt kitöltésére – az átlagos felhasznált idő 40 és 50 perc között mozgott. Csupán 4 olyan diák volt, aki 1 óránál néhány perccel többet használt fel a feladatok megoldására. Szembetűnő, hogy éppen közülük került ki az egyetlen tanuló, aki 90% fölötti teljesítményt ért el a 83 diák közül. Ennek ellenére szoros korreláció nem látszik a tesztfeladat megoldásával töltött idő és az elért eredmény között, hiszen több olyan diák is volt, akik alig 40 perc alatt értek el közel 90%-os eredményt. Ugyanakkor 4 olyan tanuló is volt, akik 30 percnél kevesebb időt töltöttek a teszt előtt (átlagosan 23–25 percet), és hármuknak ennyi idő is elegendő volt a 60% körüli eredmény eléréséhez. Mindez pedig azért figyelemre méltó, mivel úgy tűnik, az online tesztmegoldás jelentős időmegtakarítással is jár, köszönhetően annak, hogy a zárt végű feladatok megoldása szövegalkotási kompetenciát nem igényel. Ugyanakkor azok, akik nagyobb rutinnal használják a számítógépet, feltehetőleg még társaikhoz képest is hatékonyabban birkóznak meg a feladatmegoldás újszerűségével. Ennek ellenére a hamar leadott munka és az eredményesség között nincs feltétlen összefüggés, hisz az ötödik leggyorsabb tanuló 23 perc 33 másodperc alatt 79,63%-os teljesítményt nyújtott.

Ahogy azt már fentebb is említettem, a papíralapú érettségi tesztfeladatsornak megfelelően 12 feladatot állítottam össze. A valóságban azonban a diákok 29 kérdéssel szembesültek, tekintettel arra, hogy a Moodle rendszer bizonyos feladattípusok esetében (pl. igaz-hamis, rövid választ igénylő) csak a kérdés részfeladatokra való bontását támogatta. Ez azonban csak a kiértékelés szempontjából releváns, hiszen arra törekedtem, hogy a vizsgázók ebből semmit se érzékeljenek, és az egy kérdéshez tartozó részfeladatok ugyanazon az oldalon jelentek meg számukra.

A feladatok mintegy 40%-át a párosítós kérdések tették ki, amelyek esetében a Moodle lehetővé tette az itemek összefűzését is. A kérdések egyharmada feleletválasztós, két kérdés esetében pedig a vizsgázónak rövid választ kellett megadnia. Ahogy azt már fentebb jeleztem, az ilyen jellegű kérdések csupán látszólag nyílt végűek, hiszen a lehetséges válaszok köre – attól függően, hogy a feladatkészítő milyen lehetőségeket ad meg – meglehetősen szűk, és az alkalmazás kulcsszavakból válogatja ki, hogy helyesen oldotta-e meg a feladatot a vizsgázó. A 12-ből 1 feladat volt csupán igaz-hamis, ami egyébként megfelel a jelenlegi érettségi feladatkészítési gyakorlatnak. Olyan feladatra is volt példa (pl. a 11.), amelynél különböző kérdéstípusok kombinációjával találkozhatott a tanuló.

A legkönnyebben éppen az egyetlen igaz-hamis feladattal birkóztak meg a diákok, közel 90% körüli eredményességgel oldva meg a feladatot. Meglehetősen nagy a különbség az öt párosítós feladat eredményei között. Míg volt olyan feladat, amelyet közel 100%-os pontossággal oldottak meg a vizsgázók, addig akadt olyan is, amelyre a kitöltők fele sem tudott helyesen válaszolni. Érdekes, hogy épp az előbb említett, két szélsőséget mutató feladatot lehetett a legkönnyebben atlasz segítségével megoldani – igaz, a XX. századi magyar határváltozásokra vonatkozó összetettebb ismereteket igényelt –, ennek ellenére ez nem jelentett automatikusan magas pontszámot.

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

Szintén figyelemre méltó tény, hogy éppen a rövid választ igénylő, nyílt végűnek is tekinthető egyik feladaton belül találjuk az egyetlen olyan kérdést, amelyre mindenki helyesen válaszolt. Ez azért is szembetűnő, mert bár a kérdés – amelyre az egyszerű, magától értetődő „földet” választ kellett adni – könnyű volt, de közben az is látható, hogy senki nem vétett gépelési hibát, amit pedig az ilyen típusú feladatoknál mindig be kell kalkulálni.⁶

A kipróbálás és az eredmények tapasztalatai

Általánosságban elmondható, hogy mind a pedagógusok, mind a diákok nagy reményekkel várták az újszerű megmértetést. Előbbiek leginkább arra voltak kíváncsiak, hogy a bevezetésben is megfogalmazott előzetes feltételezések mennyiben állják meg a helyüket. Utóbbiak pedig részben lemérhették tudásszintjüket az érettségi vizsgát megelőzően (számukra gyakorlatilag egy próbaérettségivel ért fel a teszt kitöltése, hiszen az érettségi előtt csupán néhány héttel bonyolítottuk le a tesztelést), részben pedig kíváncsian várták, hogy az online vizsgáztatásnak milyen előnyeit figyelhetik meg.

Ugyan a feladatlap összeállítása annak újszerűsége és a Moodle funkcióival való folyamatos ismerkedés miatt időigényes volt, maga a kipróbálás külön előkészületeket (pl. dolgozatok fénymásolása) nem igényelt. A teszt megíratása közbeni felügyelet nem igényelt nagyobb koncentrációt, mint a hagyományos érettségi feladatlap során. A diákok fegyelmezetten, egymás munkáját nem zavarva oldották meg a tesztet, ezzel is lehetővé téve a kutatás eredményességét. A felügyelő tanároknak legfeljebb az jelentett további feladatot, hogy felhívják a figyelmet a feladatok pontos elolvasására és értelmezésére, valamint arra, hogy ne vétsenek gépelési hibát. A dolgozat értékelését az alkalmazás azonnal elvégezte, tehát ez sem a pedagógusokat terhelte. Mivel a számítógép – zárt végű kérdések lévén – egyéb alternatívákat nem fogadhatott el, mint a helyes válasz, így a feladatok megoldásával kapcsolatos észrevételek (reklamációk) is elmaradtak. Technikai nehézségekkel (pl. áramszünettel, a gépek leállításával, az internet lelassulásával) nem kellett megküzdeni.

A diákok örömmel üdvözölték, hogy a teszt eredményét azonnal megkapták, ezt tekinthetjük az ő szempontjukból a legnagyobb újdonságnak. Mivel zárt végű kérdésekkel találkoztak, a válaszok begépelése sem okozott problémát (többnyire egyszerű egérhasználattal megoldhatóak voltak a feladatok), emiatt némileg meglepődve tapasztalták, hogy a feladatsort meglehetősen hamar kitöltötték. Ugyanakkor többen panaszkodtak a hagyományosnál némileg nehezebb figyelemfenntartásra, illetve arra, hogy a szemüket jobban megerőltették a monitorra való folyamatos koncentráció közben. A budapesti gimnáziumban elvégzett tesztelés során a diákok mentségére szóljon, hogy csak péntek délután, a 7-8. órában (14 és 16 óra között) volt alkalmunk kipróbálni a tesztelést, ez feltehetőleg a vártnál aránylag gyengébb eredményben is megmutatkozik (hiszen egy emelt szintű képzésben részt vevő csoport tagjairól volt szó). Néhányan az ábrák minőségét kifogásolták, de ez még jobb minőségű források beiktatásával könnyen kiküszöbölhető.

A tanulók összességében érdekesnek, természetesnek tartották a feladatmegoldást ily módon. A belépés a tesztoldalra nem jelentett gondot. Egyértelmű a feladatmegoldásra fordított időt tekintve, hogy jelentős különbségek voltak a tanulók között. Volt, aki túl szeretett volna rajta lenni, nem gondolta át (23 perc 22 másodperc). Volt olyan diák, aki nagyon alaposan, s lassan dolgozott (1 óra 23 perc), ő eredetileg német származású, nehézséget jelent számára a gyors információfeldolgozás. Az atlaszt természetes módon használták

közben. Összességében pozitívan fogadták a lehetőséget, s az azonnali visszajelzést emelték ki az egyik legjobb lehetőségnek.

A jelenleg működő és az online koncepció összehasonlítása

Annak érdekében, hogy az online és a hagyományos érettségi feladatlap összevethető legyen, törekedtem arra, hogy az érettségi vizsgakövetelményekben szereplő elvárásoknak a digitális feladatsor minden szempontból megfeleljen. Ezt szolgálja például – ahogy az a fentebb bemutatott feladatmátrixból is kiderül – a korai és a modern történelemre vonatkozó feladatok közel azonos aránya. A teljes pontszám csaknem ugyanolyan mértékben oszlik meg a XIX. század előtti és az attól kezdődő korszakra vonatkozó feladatok között, illetve a feladatok száma is.

További hasonlóságként említhető meg, hogy a feladatok döntő többségéhez mellékeltem legalább egy forrást. A felhasznált források – a hagyományos érettségihez hasonlóan – változatosak voltak (tankönyvi és korhű szövegrészletek mellett ábrák, diagramok, táblázatok és képek is szerepelnek a feladatokban), és ugyanazoknak a kompetenciáknak a felhasználását igényelték, mint az érettségi nyomtatott változatának kitöltésekor.⁷ A forrásokon túl a történelmi atlasz használata – ahogy arra korábban is kitértem – engedélyezett volt, és a tanári tapasztalatok alapján ezzel a lehetőséggel a diákok zöme élt is. Az online tesztfeladatok teljes pontszáma 45 pont volt, és – a papír alapú feladatsorhoz hasonlóan – a hangsúlyosabbnak vélt itemek 1, a kevésbé hangsúlyosakat 0,5 pontot értek. A rossz válaszáért – noha az alkalmazás lehetővé tenné – pontlevonás nem járt a diákoknak, hiszen ez a hagyományos vizsgáztatásban sem bevett gyakorlat.

Azonban – ahogy azt a koncepció bemutatásánál is jeleztem – teljes mértékben nem modellezhető a papír alapú érettségi. Egyrészt csupán zárt végű, vagy csak szűk körű válaszlehetőségeket elfogadó nyílt végű tesztfeladatokat adhatunk meg (igaz, azok közül lényegében minden olyan típust, amely az érettségien is megfigyelhető), amennyiben elvárás az, hogy az alkalmazás azonnal jelezen vissza a vizsgázó számára. Másrészt pedig esszékérdést azonnal kiértékelte formában nem tudunk feladni. Abban az esetben azonban, amennyiben a javító tanárok bevonása az online érettségienél is megoldható, még profitálni is lehet a digitális érettségi előnyeiből, hiszen az esszéfeladathoz olyan típusú forrásokat (pl. videórészletek, hanganyagok, korabeli filmek, honlapok stb.) is megadhatunk, amelyek a hagyományos érettségien elképzelhetetlenek. Egyébként a tesztfeladatokhoz mellékelte forrásanyag is lényegesen jobb minőségben, és mindenekelőtt színesben jelenik meg, ami a feladatmegoldás sikeréhez minden bizonnyal hozzájárul.

Megállapítások, javaslatok összegzése

Ahogy arra már az eredmények elemzésekor, illetve az empirikusan szerzett tapasztalatok összegzésekor is utaltam, az előzetes feltevések szinte kivétel nélkül megállták a helyüket. Az online érettségi – a feladatsor összeállításán túl – komolyabb előkészületeket nem igényel (a nyomtatási folyamathoz kapcsolódó logisztika tehát teljes mértékben kimarad ebben az esetben), a feladatsor a tanárok és a vizsgázók számára is jól áttekinthető, a feladatokat egyénre szabott sorrendben oldhatják meg a diákok, mégpedig úgy, hogy bármikor visszatérhetnek egy korábban már megoldott feladathoz. A diákok válaszaikra a teszt leadása után azonnali visszajelzést kapnak, tehát a teljesítményükkel kapcsolatos

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

visszacsatolás a tanulók és a diákok számára is azonnal biztosított. A feladatokra adott válaszokkal kapcsolatos viták elmaradnak, hiszen azáltal, hogy egyrészt a kérdések zárt végűek, másrészt pedig az értékelést – az előzetesen megadott algoritmusok alapján – maga a számítógép végzi, így okafogyottá válik bármilyen ezzel kapcsolatos észrevétel. Mindezeket az előzetes feltételezéseket tehát a kipróbálás teljes mértékben igazolta.

Néhány kétséget is megfogalmaztam előljáróban. Eltekintve az esetleges technikai nehézségektől, ezen túl is láthatóak a digitális érettséggel kapcsolatos problémák. Mivel a történelemérettségi elvár szövegalkotási kompetenciákat is, ezek a kizárólag zárt végű kérdéseket alkalmazó teszteknel elsikkadnak. Kiküszöbölhető ez akkor, ha tanári közreműködést is igénybe veszünk a dolgozatok javításakor, ekkor viszont elvesz az online tesztelésnek az előnye, hogy a teljesítményről való visszajelzés azonnal megtörténik. Továbbá könnyen szembesülhetünk váratlan helyzetekkel (pl. áramszünet, az internet leállása stb.), amelyek esetén alternatív megoldásokról mindenképpen gondoskodni kell. Ugyanakkor arra is figyelniük kell a felügyelő tanároknak, hogy a diákok esetlegesen olyan, meg nem engedett segédeszközöket alkalmaznak (pl. egyidejűleg más alkalmazás is fut a számítógépen), amelyre a hagyományos érettségi keretein belül nem kerülhet sor.

Az elemzés és a tapasztalatok felhasználásával végül elkészítettem a digitális érettségi bevezetésével kapcsolatos SWOT-analízist, melyben a leginkább előforduló erősségeket, gyengeségeket, továbbá lehetőségeket és veszélyforrásokat vehetjük számba.

3. táblázat: SWOT-analízis

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none">• A tesztfeladatsor jól strukturálható, áttekinthető.• A megadott válaszok azonnal kiértékelhetők, ezáltal a gyors visszacsatolás a tanár és a diák számára is biztosított a zárt feladatok miatt.• Egyre több iskola rendelkezik a digitális érettségi bevezetéséhez szükséges technikai feltételekkel.• A feladatokhoz mellékelt források jellege változatosabbá tehető, kihasználhatóbbá válnak a multimédiás eszközök az érettségi alkalmával is.• A feladattípusok is változatosabbá válhatnak, az eddig alkalmazott feladatformák köre bővíülhet a már ismert feladattípusok egyidejű felhasználásával.• Kód alapján tárgyilagosabb a mérés.• Az eddig felhasznált papírmennyiség a töredékére csökkenthető.• Olcsóbbá, költséghatékonyá és környezetbaráttá válhat az érettségi.	<ul style="list-style-type: none">• Az IKT alkalmazása számos iskolában még csak kezdetleges, a digitális érettségi bevezetéséhez szükséges infrastrukturális háttér sokszor szegényes.• A diákok a feladatokat még kevés órán kapják digitális formában, nem találkoznak multimédiás eszközökkel és forrásokkal (az egyenlő hozzáférés elve nem érvényesül).• Hiányzik az online IKT-tartalom és az online segítségnyújtás lehetősége a tanórán kívüli tanulásnál.• A tesztfeladatoknál döntő fölénybe kerülhetnek a zárt végű feladatok, hiszen a nyílt végű kérdések kiértékelése csak tanári közreműködéssel történhet (a lexikális tudás hangsúlyosabbá válik).• Kevés rutinnal rendelkező, a számítógépet bizonytalanul használó diákok miatt az esélyegyenlőség elve sérül (pl. helyesírási, gépelési hibák).• Nincs feladatbank, az adaptív tesztek előállításához hiányzik a kapacitás.• Nincs használható minta a működéshez.
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none">• A feladatbank könnyen átalakítható, módosítható, bővíthető új elemekkel.• Új IKT-tartalmak megismerése, bevonása	<ul style="list-style-type: none">• Az érettségi vizsgába bevont munkaállomások biztonsági kockázatnak lehetnek kitéve (pl. külső adatszerzés, az alkalmazott felület

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

<p>az oktatásba, ezáltal a hagyományostól eltérő források adhatók (pl. hangfájl, videó, animáció stb.)</p> <ul style="list-style-type: none">• Az atlasz használatának további engedélyezése segítheti az átállást.• Az érettségi vizsga értékelésének szubjektivitása minimalizálható.• Az esszékérdések is kiválthatók egy projektalapú feladat megoldásával és egyéni szövegalkotással, különböző forrástípusok felhasználásával.• Egyszeri nagy beruházást igényel.• Az érettségi feladatok és megoldások digitalizálhatók.	<p>feltörése).</p> <ul style="list-style-type: none">• Az új vizsgaformára való átállás alatt a megszokott értékelés elmaradása kritikát eredményezhet a diákok és a szülők részéről.• A diákok „elvesznek” a rendelkezésükre bocsátott források között, hosszabb ideig tarthat a feladatok megoldása.• Bevezetése költséges, hiszen egy terjedelmes feladatbank kialakítása (beleértve a programozást is) idő- és pénzigényes.• Áramszünet esetén az érettségi vizsga megghiúsulhat (vagy alternatív feladatsorról kell gondoskodni).• „Nem megengedett” eszközök alkalmazása a diákok részéről a számítógép használata közben (pl. más szoftverek futtatása egyidejűleg).
---	---

Az előnyök és hátrányok mérlegelését követően összességében megállapítható, hogy a digitális érettségi bevezetésével kapcsolatos pozitív tapasztalatok túlsúlyban vannak az esetleges negatívumokhoz képest, és bár az online vizsgáztatásnak nyilvánvaló hátrányai is vannak, ezek kiküszöbölésére is azonban van mód:

- Az egyidejű vizsgáztatás – elsősorban technikai és logisztikai jellegű – nehézségei megoldhatóak oly módon, hogy a feladatbankba kellően nagyszámú feladatot készítünk el, melyekkel egymásnak jól megfeleltethetők. Lényegében azonos nehézségű feladatsorok állíthatók össze, így az esetlegesen a vizsgát később teljesítő vizsgázók sem kerülnek előnybe azáltal, hogy már tudják előre a megoldásokat, tehát így az esélyegyenlőség elve sem sérül.
- A feladatsorok rugalmas variálhatósága miatt az esetleges technikai nehézségek okozta váratlan helyzetek is kezelhetők, hiszen az akadályok elhárulása után egy másik feladatsor újra kitölthetővé válik.
- Annak érdekében, hogy a történelemérettségi vizsga megőrizhesse sokszínűségét, az esszéfeladatok megoldása továbbra is kötelező maradhatna a digitális vizsgáztatás keretei között, esetlegesen lehetővé téve azt, hogy a vizsgázók olyan, elsősorban multimédiás jellegű forrásokat is felhasználhassanak, amelyeket a papír alapú érettségénél nem tehetnének meg.

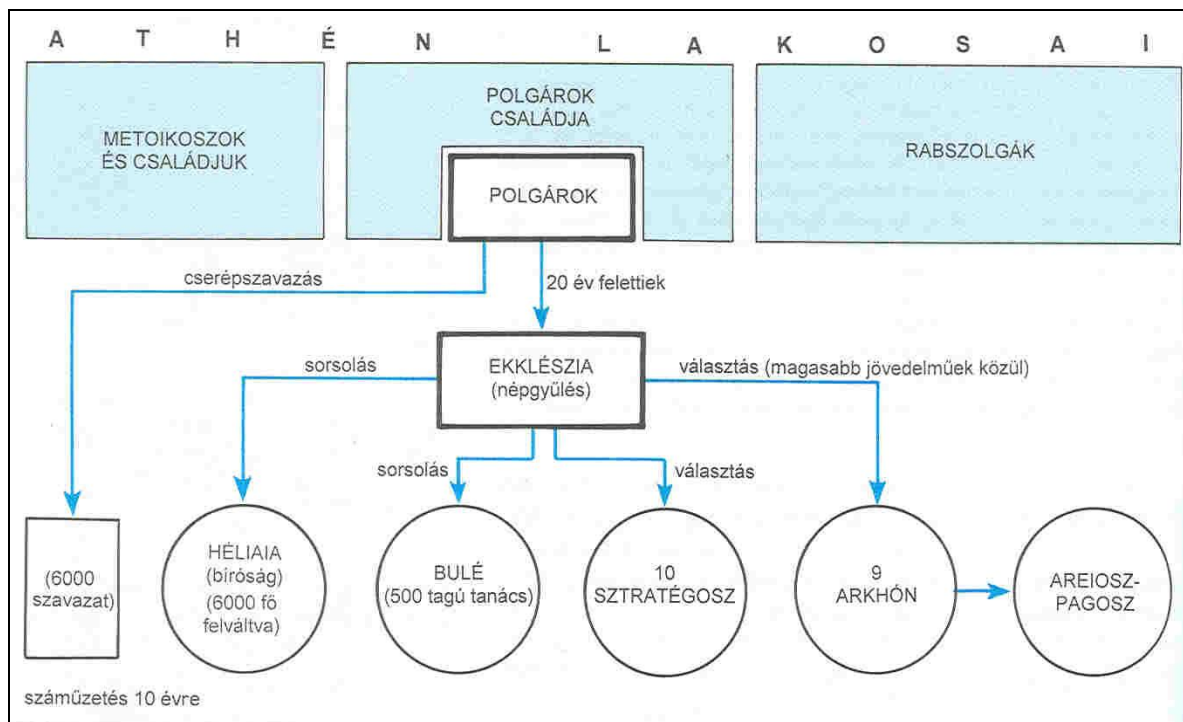
Bízom abban, hogy – összhangban a kormányzatnak olyan irányú célkitűzéseivel, miszerint 2019-től több tantárgyból is digitális érettségizetésre lenne mód az oktatási rendszer digitális átalakításával párhuzamosan – az online érettségi utat tör magának a következő években-évtizedekben.

MELLÉKLETEK

I. MELLÉKLET: Középszintű digitális érettségi tesztfeladatsor történelemből

1. Az athéni demokrácia politikai intézményei

Döntse el az ábra segítségével, hogy igazak-e a megadott állítások! Jelölje + jellel a táblázatban! (Elemenként 1 pont.)

Állítások		Igaz	Hamis
a) 1	A népgyűlésben a teljes jogú polgárok családtagjai is szavazhattak.		
b) 2	Athénban közvetlen demokrácia alakult ki.		
c) 3	Az Areioszpagosz a volt arkhónok testülete.		
d) 4	A metoikoszok részt vehettek a héliaia munkájában.		
e) 5	Az ekklészia tagjait sorsolással választották ki a polgárok közül.		

5 pont

2. (6) Középkori távolsági kereskedelem

Azonosítsa a megállapítások alapján a kereskedelmi szövetséget! Írja a táblázatba a kereskedelmi szövetség sorszámát! Használja a Történelmi atlaszt! (Elemenként 0,5 pont.)

1. = Levante / 2. = Hanza

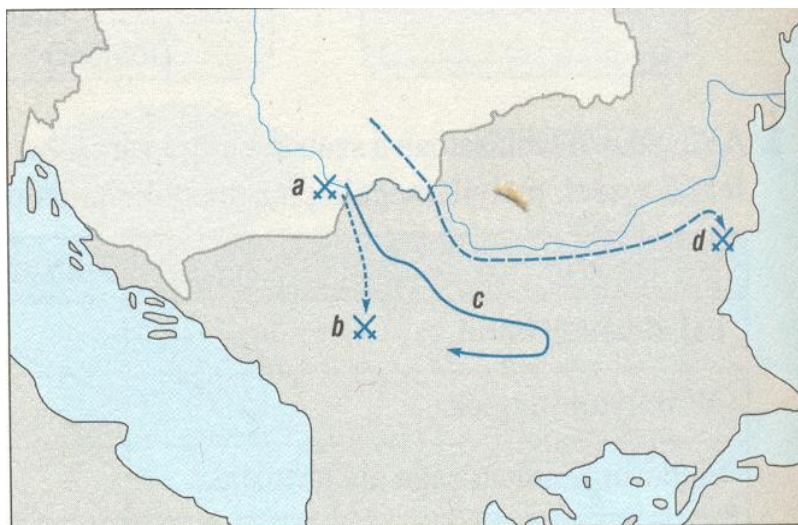
	Megállapítás	Sorszám
a)	A kereszties hadjáratok jelentős bevételekhez juttatták kereskedőiket.	
b)	Egyik alapító városa Bréma volt.	
c)	Egyik fő kereskedelmi termékük a posztó volt.	
d)	Főleg luxuscikkekkel kereskedtek.	
e)	A kogge (kogg) típusú hajókkal közlekedtek.	
f)	Fűszerekkel látták el Európa konyháját.	
g)	A német lovagrend területén is voltak városaik.	
h)	Egyik vezető kereskedő városa Velence volt.	

4 pont	
--------	--

3. (7) Hunyadi János hadjáratai

Oldja meg a feladatokat a térképvázlat és ismeretei segítségével! Használja a Történelmi atlasz megfelelő térképét is!

Egészítse ki az alábbi táblázatot a térkép és ismeretei segítségével! (Elemenként 0,5 pont.)

Helyszín	Betűjel	Évszám(ok)
1. Nándorfehérvár		
2. Rigómező		
3. Téli hadjárat		
4. Várna		

4 pont

4. Felvilágosodás

Egészítse ki az alábbi forrásrészleteket a megfelelő kulcskifejezésekkel! *Nem tud minden kifejezést beírni!* (Elemenként 1 pont.)

Kulcskifejezések: földet; rendeletek; törvények; végrehajtó hatalom, közakarat; népképviselők; egyházak képviselői; szabadság

„[...] kihirdetett, érvényes **a) (8)** útján kell kormányozni, amelyeket nem szabad egyes esetekben megváltoztatni, hanem ugyanazt a szabályt kell alkalmazni a gazdagra és szegényre, a kegyencre a királyi udvarban, és a falusi emberre az eke szarva mellett.” (Locke: *Értekezés a polgári kormányzatról*, 1690)

„Ha a törvényhozó hatalom a **b) (9)**-mal ugyanabban a személyben vagy hatósági testületben egyesül, nincsen **c) (10)**....., mivel attól lehet tartani, hogy az ilyen uralkodó vagy az ilyen testület zsarnoki törvényeket fog hozni, és azokat zsarnoki módon fogja végrehajtani.” (Montesquieu: *A törvények szelleméről*)

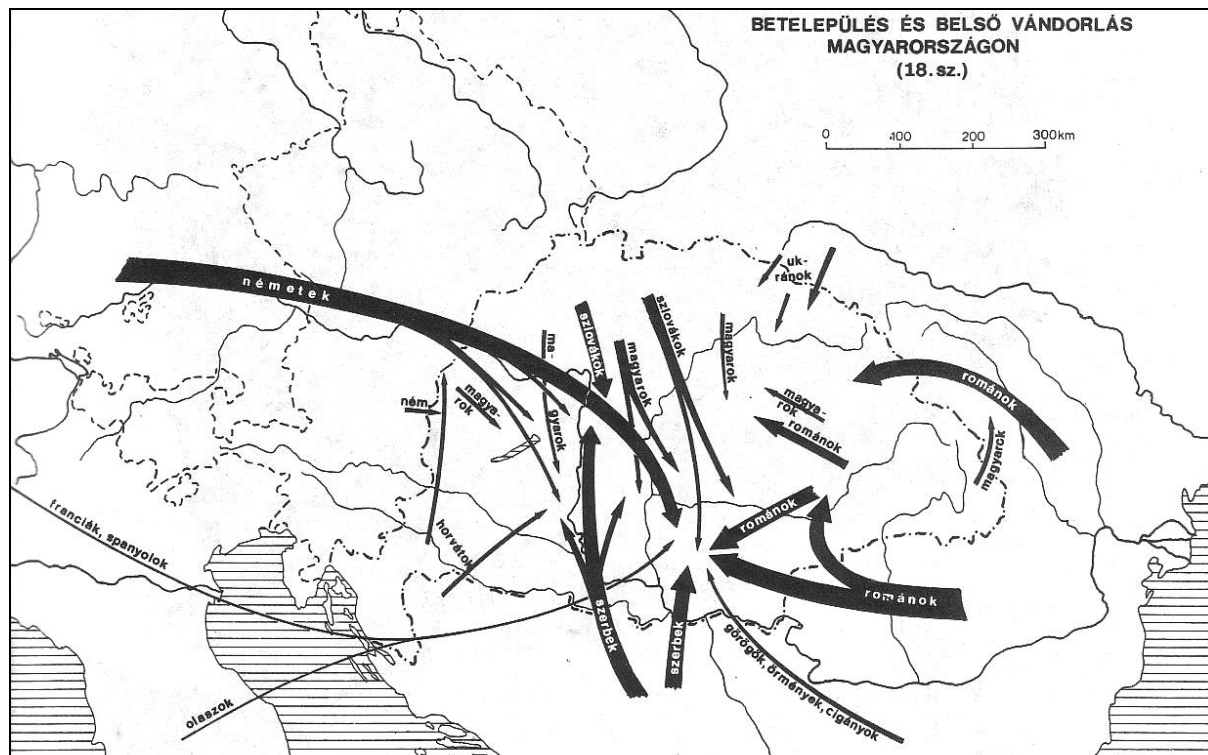
„Az első ember, akinek eszébe jutott, hogy egy darab **d) (11)**..... elkerítvén így szóljon: ez az enyém, s aki elég együgyű embereket talált, hogy ezt elhiggyék, volt a polgári társadalom igazi megalapítója.” (Rousseau: *A társadalmi szerződésről*)

„Minden személy, valamennyi képességével együtt, az általános akarat legfőbb irányítása alatt egyesül, és mindenkit testületileg az összesség elkülöníthetetlen részévé fogadunk. A **e) (12)**.....tehát nem a nép képviselői és nem is lehetnek azok, csupán megbízottai a népnek: soha nem dönthetnek végérvényesen. Minden törvény semmis, ha a nép személyesen nem hagyja jóvá, az ilyen törvény nem törvény” (Rousseau: *A társadalmi szerződésről*)

5 pont

5. Magyarország XVIII. századi demográfiai változásai

Válaszoljon a forrás és ismeretei segítségével a következő kérdésekre!

a) A térképvázlat alapján egészítse ki a táblázatot! Melyik nemzetiség az ország mely területén telepedett le? Minden sorba csak egy nemzetiséget írjon! Egy nemzetiség csak egyszer szerepeljen a táblázatban! (Elemenként 0,5 pont.)

Terület	Nemzetiség
(13) Erdély középső része, Erdéllyel szomszédos magyar megyék, Temesköz	
(14) A töröktől felszabadított lakatlan területek, Délvidék, Dunántúl	
(15) Déli határ mente	
(16) Pest, Békés, Borsod megye	

b) (17) Nevezze meg azt a fogalmat, amelyre a meghatározás vonatkozik! (1 pont)

A délszlávok délről való betelepülése, az egykori magyar lakosság spontán meginduló visszaköltözése, a peremterületek más etnikumainak (románok, szlovákok, ruszinok, zsidók) beköltözése:

3 pont	
--------	--

6. Francia forradalom (18)

Írja a táblázatba annak a korabeli forrásnak a sorszámát, amely közvetlenül kapcsolódik a kifejezéshez vagy a megállapításhoz! (Nem tud minden forrást elhelyezni!) (Elemenként 1 pont.)

Kifejezés vagy megállapítás	Sorszám
a) A király szökése.	
b) A Törvényhozó Nemzetgyűlés hadüzenete a Habsburg Birodalomnak.	
c) Az alapvető jogok kiáltványának kiadása.	

- „Az ily módon őrzött király saját rendjei foglyának tekintette magát, [...] A klubok szelleme uralkodik, és mindent áthat, [...] A nemzetgyűlés sohasem mert fellépni e kihágás ellen, [...] Franciák, ezt akartátok, [...] hogy az anarchia és a klubok despotizmusa vegye át a monarchikus kormányzás helyét, amely alatt a nemzet 1400 éven keresztül virágzott.”
- „Az emberek szabadnak, jogilag egyenlőnek születnek, és azok is maradnak. Minden politikai egyesülés célja az ember természetes és elévülhetetlen jogainak megőrzése. Ezek a jogok a szabadság, a biztonság és az elnyomásnak való ellenállás.”
- „[...] Az alkotmány Bonaparte polgártársat, egykori ideiglenes konzult nyilvánítja első konzulnak [...]
 - Az első konzul hirdeti ki a törvényeket; ő nevezi ki és váltja le tetszése szerint az államtanács tagjait, a minisztereket, a nagyköveteket és más külügyi főtisztviselőket, a szárazföldi és a tengeri haderő tisztjeit, a helyi közigazgatás tagjait és a törvényszékek mellé kirendelt kormány megbízottakat.”
- „Őfelsége a császár és őfelsége Poroszország királya [...] nem fognak visszariadni az erőikhez illő, leghatékonyabb eszközök alkalmazásától sem, hogy biztosítsák Franciaország királyának a legteljesebb szabadságát [...] kiadták a megfelelő parancsot csapataiknak, hogy álljanak készen a beavatkozásra.”

3 pont	
--------	--

7. Népek tavasza (19)

Döntse el az alábbi eseménypárok közül, hogy melyik történt előbb! Válassza ki eseménypáronként a helyes válasz betűjelét! (Eseménypáronként 1 pont.)

Eseménypár	
a) Párizsban kitör a forradalom.	b) Milánóban és Berlinben forradalom tör ki.
c) Bécsben kitör a forradalom, lemond Metternich államkancellár.	d) Kossuth nagy beszédben a kerületi ülés elé terjeszti felirati javaslatát.
e) Az ifjak vezetésével húszezres tömeg	f) A Landerernél a cenzúra mellőzésével

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

gyűlik össze a Nemzeti Múzeumnál.	kinyomtatják a 12 pontot.
g) Kiszabadítják Táncsics Mihályt a budai várörtönből.	h) Bemutatják a Nemzeti Színházban a Bánk bánt.

4 pont	
--------	--

8. Szövetségi rendszerek az első világháború előtt (20)

Döntse el az állításokról a források és ismeretei segítségével, hogy az antantra, a központi hatalmakra vagy egyikre sem vonatkoznak! *Válaszát X jellel jelölje!* (Elemenként 1 pont.)

A nagyhatalmak össznépesége 1913-ban	
Ország	millió fő
Oroszország	175,1
Egyesült Államok	97,3
Németország	66,9
Ausztria–Magyarország	52,1
Japán	51,3
Franciaország	39,7
Nagy-Britannia	45,6
Olaszország	35,1

A nagyhatalmak acéltermelése 1913-ban	
Ország	millió tonna
Egyesült Államok	31,5
Németország	17,6
Nagy-Britannia	7,7
Oroszország	4,8
Franciaország	4,6
Ausztria–Magyarország	2,6
Olaszország	0,93
Japán	0,25

A nagyhatalmak katonai és tengerészeti létszáma 1914-ben	
Ország	fő
Oroszország	1.352.000
Franciaország	910.000
Németország	891.000
Nagy-Britannia	532.000
Ausztria—Magyarország	444.000
Olaszország	345.000
Japán	306.000
Egyesült Államok	164.000

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

Állítás	Antant	Központi hatalmak	Egyik sem
A) Népességszámuk, gazdasági erejük lényegesen nagyobb.			
B) Hadiiparuk a háború kezdetekor fejlettebb, jobban felkészültek a háborúra.			
C) Sikeres támadások után tartósan megszállják ellenfeleik területét.			
D) Gyorsan akartak győzni, mielőtt ez ellenfeleik fölénye kibontakozik.			
E) Képesek bekeríteni ellenfeleiket.			

5 pont

9. Magyarország határváltozásai (21)

Egészítse ki a mondatokat a helyes földrajzi/történelmi nevek sorszámaival a térkép-vázlatok és a Történelmi atlasz megfelelő térképei alapján úgy, hogy a mondatok igazak legyenek! (Elemenként 1 pont.)

Olaszországnak ígért területek
 Államhatárok 1914-ben
 A szerb területi követelések
 Romániának ígért területek
 A maximális csehszlovák területi igények

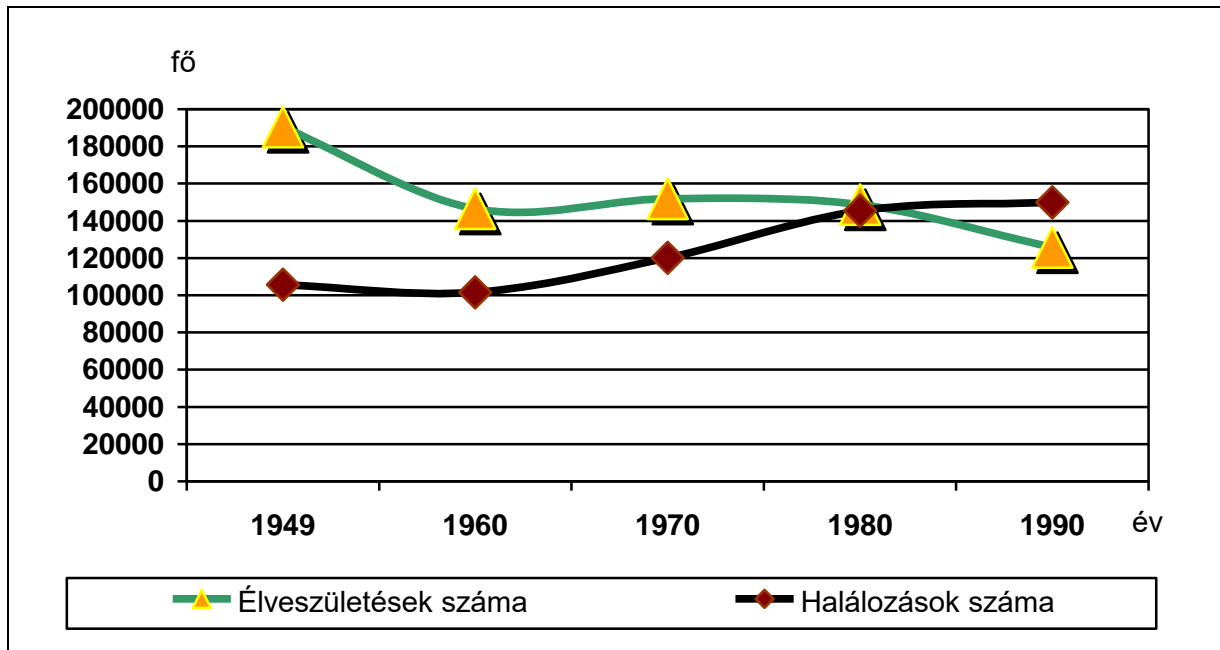
Földrajzi/történelmi nevek

1. Kárpátalja	7. Csehszlovák–szerb korridor
2. Maros-vidék	8. Vág
3. Burgenland	9. Bukovina
4. Bácska	10. Szlovák Királyság
5. Morva Birodalom	11. Bánát
6. Erdély	12. Vend-vidék

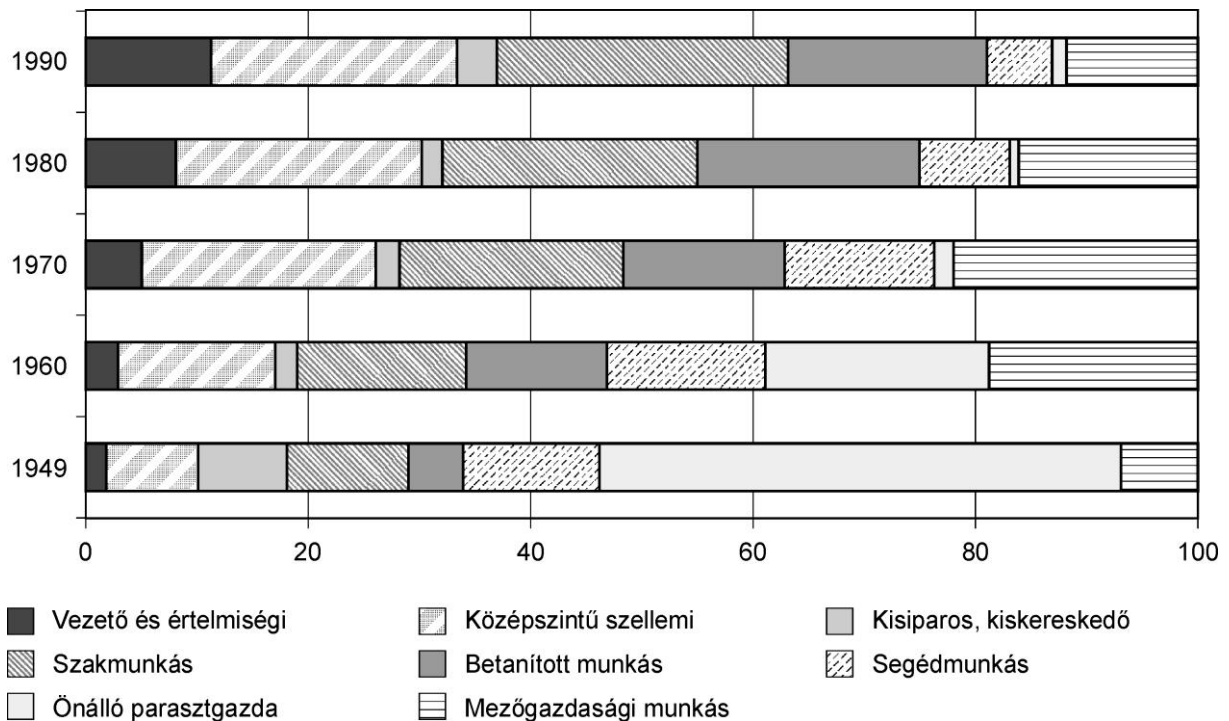
- a) Románia és a délszláv állam is egyszerre formált igényt Magyarország bizonyos területeire, amelyet összefoglalóan úgy hívunk, hogy
- b) A csehszlovák állam történelmi érvekre, a(z) örökségére alapozottan a Duna és a Garam folyók által határolt felvidéki területekre formált igényt.
- c) Csehszlovákia igényt tartott a ruszinok (ruténok) lakta területére is.
- d) Pozsonytól a Drávaig és a Muráig húzódó terület elnevezéselett volna a csehszlovák elképzelések alapján.

4 pont	
--------	--

10. A magyar társadalom a XX. század második felében
Oldja meg a feladatokat ismeretei és a források segítségével!

Az élveszületések és a halálozások száma, 1949–1990

Az aktív keresők megoszlása 1949–90 között (százalék)

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

a) (22) Soroljon fel két csoportot, amelyeknek aránya növekedett 1949–90 között!
(Elemenként 0,5 pont.)

1. Vezető és értelmiségi	2. Középszintű	3. Kisiparos, kiskereskedő
4. Szakmunkás	5. Betanított munkás	6. Segédmunkás
7. Önálló parasztgazda	8. Mezőgazdasági munkás	

b) (23) Mikor emelkedett a népesség száma Magyarországon? (0,5 pont)
Válassza ki a helyes választ!

1970-ben

1980-ban

1990-ben

c) (24) Mi határozta meg legkevésbé a 80-as évek emelkedő halálozási mutatóját? (0,5 pont)
Válassza ki a helyes választ!

csökkenő nyugdíjak

politikai válság

önkiszármányoló életmód

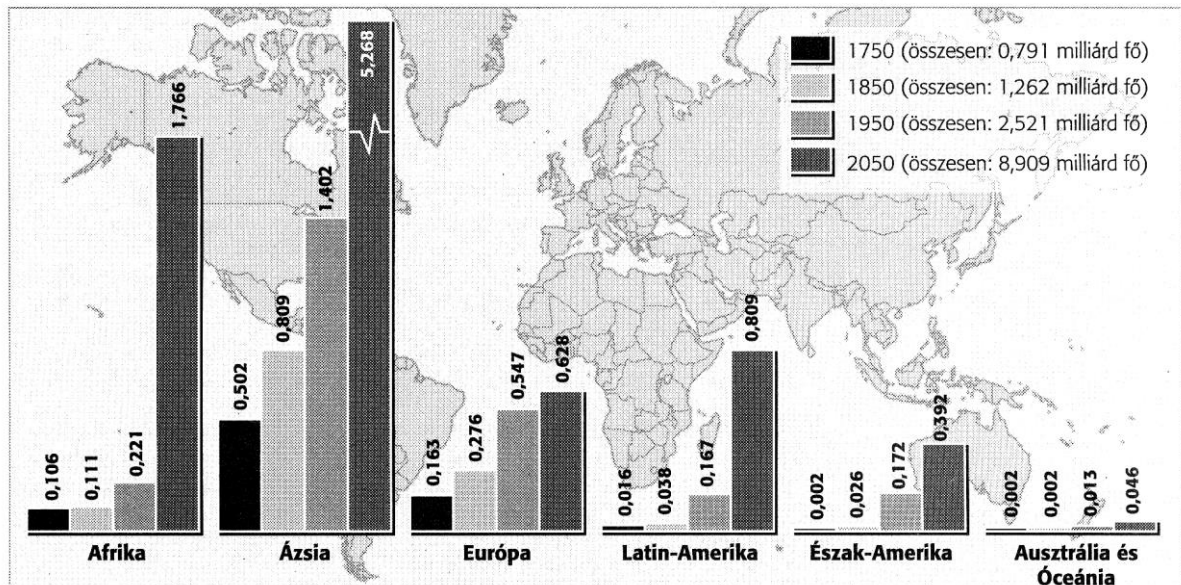
2 pont

11. A jelenkor népesedési folyamatai

Oldja meg a feladatot az adatok és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

■ A VILÁG NÉPESEDÉSE

(milliárd fő, év)

a) (25) Nevezze meg, hogy melyik földrész volt a legnépesebb a XX. század közepén!

1. Afrika	3. Európa	5. Észak-Amerika
2. Ázsia	4. Latin-Amerika	6. Ausztrália és Óceánia

b) (26) Nevezze meg, hogy az előrejelzések szerint melyik földrész népessége növekszik majd a leglassabban a XXI. század első felében!

1. Afrika	3. Európa	5. Észak-Amerika
2. Ázsia	4. Latin-Amerika	6. Ausztrália és Óceánia

c) (27) Húzza alá azt a gazdasági-társadalmi folyamatot, amelynek a következménye lett a népesség nagyobb arányú növekedése a XIX. században!

1. a globalizáció	2. az ipari forradalom	3. az európai integráció

d) (28) Válassza ki az adatok alapján azt a három kontinenst, amelyek a „harmadik világot” alkotják!

1. Afrika	3. Európa	5. Észak-Amerika
2. Ázsia	4. Latin-Amerika	6. Ausztrália és Óceánia

4 pont

12. A helyi önkormányzatok működése. Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei alapján! (Elemenként 1 pont.)

„A helyi önkormányzás lehetővé teszi, hogy a választópolgárok helyi közössége – közvetlenül, illetőleg a választott helyi önkormányzata útján – önállóan és demokratikusan intézze a helyi érdekű közügyeit.

1. § (4) A helyi önkormányzat – a választott helyi képviselő-testület által, vagy a helyi népszavazás döntésével – önként vállalhatja minden olyan helyi közügy önálló megoldását, amelyet jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe. Az önként vállalt helyi közügyekben az önkormányzat mindent megtehet, ami jogszabályt nem sért. Az önként vállalt helyi közügyek megoldása nem veszélyeztetheti a törvény által kötelezően előírt önkormányzati feladat- és hatáskörök ellátását.

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

8.§ (4) A települési önkormányzat köteles gondoskodni az egészséges ivóvízellátásról, az óvodai nevelésről, az általános iskolai oktatásról és nevelésről, az egészségügyi és a szociális alapellátásról, a közvilágításról, a helyi közutak és a köztemető fenntartásáról; köteles biztosítani a nemzeti és az etnikai kisebbségek jogainak érvényesülését.” (Részletek az önkormányzati törvényből)

a) (29) Befolyásolhatják-e a központi kormányzati szervek az önkormányzatok helyi tevékenységét? Válassza ki a helyesnek tartott választ!

A) Nem, mert az önkormányzatok önállóan intézhetik a helyi közügyeket.

B) Közvetve igen, például a költségvetési támogatással.

C) Igen, mert alá-fölérendeltségi viszony van a kormányzati szervek és a helyi önkormányzatok között.

b) (30) Milyen jogok illetik meg az alábbiak közül a helyi önkormányzatot? Válassza ki a helyes választ! (Több válaszlehetőség is elfogadható.)

A) törvényt alkothat helyi ügyekben

B) adót vethet ki a helybeli vállalkozókra

C) kitüntetések alapíthat

2 pont	
--------	--

II. MELLÉKLET: Megoldás a digitális érettségi tesztfeladatsorhoz történelem

1. Az athéni demokrácia politikai intézményei (Elemenként 1 pont, összesen: 5 pont.)

Állítások		Igaz	Hamis
a) 1	A népgyűlésben a teljes jogú polgárok családtagjai is szavazhattak.		+
b) 2	Athénban közvetlen demokrácia alakult ki.	+	
c) 3	Az Areioszpagosz a volt arkhónok testülete.	+	
d) 4	A metoikoszok részt vehettek a héliiaia munkájában.		+
e) 5	Az ekklészia tagjait sorsolással választották ki a polgárok közül.		+

2. (6) A középkori kereskedelem (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

1. = Levante / 2. = Hanza

	Megállapítás	Sorszám
a)	A kereszties hadjáratok jelentős bevételekhez juttatták kereskedőiket.	1.
b)	Egyik alapító városa Bréma volt.	2.
c)	Egyik fő kereskedelmi termékük a posztó volt.	2.
d)	Főleg luxuscikkekkel kereskedtek.	1.
e)	A kogge (kogg) típusú hajókkal közlekedtek.	2.
f)	Fűszerekkel látták el Európa konyháit.	1.
g)	A német lovagrend területén is voltak városaik.	2.
h)	Egyik vezető kereskedő városa Velence volt.	1.

3. (7) Hunyadi János hadjáratai (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Helyszín	Betűjel	Évszám(ok)
1. Nándorfehérvár	a	1456
2. Rigómező	b	1448
3. Téli hadjárat	c	1443–1444
4. Várna	d	1444

4. Felvilágosodás (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

a) (8) törvények

b) (9) végrehajtó hatalom

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

- c) (10) szabadság
- d) (11) földet
- e) (12) népképviselők

5. Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban (Összesen 3 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

Terület	Nemzetiség
(13) Erdély középső része, Erdéllyel szomszédos magyar megyék, Temesköz	románok
(14) A töröktől felszabadított lakatlan területek, Délvidék, Dunántúl	németek
(15) Déli határ mente	szerbek
(16) Pest, Békés, Borsod megye	szlovákok

b) (17) migráció vagy népmozgás (1 pont)

6. (18) A francia forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

Kifejezés vagy megállapítás	Sorszám
a) A király szökése.	1.
b) A Törvényhozó Nemzetgyűlés hadüzenete a Habsburg Birodalomnak.	4.
c) Az alapvető jogok kiáltványának kiadása.	2.

7. (19) Pesti forradalom előzményei (Eseménypáronként 1 pont, összesen 4 pont.)

Bekarikázva: a), d), f) és g).

8. (20) Az I. világháborút megelőző szövetségi rendszerek (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

Állítás	Antant	Központi hatalmak	Egyik sem
A) Népeség számuk, gazdasági erejük lényegesen nagyobb.	+		
B) Hadiiparuk a háború kezdetekor fejlettebb, jobban felkészültek a háborúra.		+	
C) Sikeres támadások után tartósan megszállják ellenfeleik területét.			+
D) Gyorsan akartak győzni, mielőtt ez ellenfeleik fölénye kibontakozik.		+	
E) Képesek bekeríteni ellenfeleiket.	+		

Szepesi Gábor: A digitális érettségi bevezetésének lehetősége a történelem tantárgyból

9. (21) Magyarország első világháború utáni területi változásai (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 11. (Bánát)
- b) 5. (Morva Birodalom)
- c) 1. (Kárpátalja)
- d) 7. (Csehszlovák-szerb korridor)

10. XX. sz. második felének magyar társadalma (elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont).

- a) (22) Pl.: vezető és értelmiségi, középszintű szellemi, szakmunkás, betanított munkás
- b) (23) 1970-ben (0,5 pont)
- c) (24) Csökkenő nyugdíjak (0,5 pont)

11. A jelenkor népesedési folyamatai (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) (25) Ázsia
- b) (26) Európa
- c) (27) 2. az ipari forradalom
- d) (28) Afrika, Ázsia, Latin-Amerika

12. Helyi önkormányzatok (Összesen 2 pont.)

- a) (29) B) (1 pont)
- b) (30) B) vagy C) (1 pont)

ABSTRACT

Szepesi, Gábor

The possibility of introducing a digital school leaving exam in the subject of history

This study lays out an alternative prospect for a manner in which to replace the conventional paper-based school leaving exam with a digital one on an online platform. One may conclude after weighing the pros and cons that, although the online exam has certain restrictions, its cost-effectiveness, the way it minimizes the strain of teachers who most correct it, the ever more important development of digital competency in the information society and the increased objectivity of the leaving school exam make the digitalization of the exam practically unavoidable. In my paper, I present experiences collected in the course of compiling and administering a series of exam tasks with the aim of convincing those who may still have doubts about the introduction of this new means of assessment.

JEGYZETEK

¹ <https://moodle.ofi.hu> (Utolsó letöltés: 2017. 08.06.)

² Forrás: Tanári kézikönyv a Moodle e-oktatási keretrendszer használatához.

http://www.sulix.hu/dokumentumok/Moodle_tanari_kezikonyv.pdf 69. (Utolsó letöltés: 2017. 08.06.)

³ Természetesen a Moodle-rendszeren belüli beállítás kérdése, hogy csak az eredményről kap tájékoztatást a diák a válaszai leadását követően, vagy pedig megkapja a részletes kiértékelést is, feltüntetve a rossz válaszelemeknél a helyes válaszokat is. Utóbbit azonban az egyidejű vizsgáztatásnál nem célszerű alkalmazni, még akkor sem, ha a feladatrészeket a Moodle összekeveri.

⁴ Az első oszlopban zárójelben feltüntetett betű- és számkombináció a CD-gyűjteményen alkalmazott jelölésre utal. A negyedik oszlopban a „korai” kifejezés a XIX. század előtti, a „modern” pedig a XIX-XX. századi történelemre vonatkozik.

⁵ Az elemzés és az analízis elkészítésében segítségemre volt Érsek Attila, a jászárokszállási Deák Ferenc Gimnázium, Közgazdasági és Informatikai Szakközépiskola tanára, az OFI történelem munkacsoportjának tagja.

⁶ A statisztikai elemzésekhez használható szakirodalom:

LINDA Crocker: Bevezetés a méréselméletbe. University of Florida. (Ford.: Papp László)

http://terd.unideb.hu/doc/modszertan/bevezetes_a_mereselmeletbe.pdf (Utolsó letöltés: 2017. 08.06.)

⁷ Itt jegyzendő meg, hogy sem a 2017 előtti, sem a 2017. január 1-je óta érvényben lévő történelemérettségi vizsgaszabályzat nem emeli külön a digitális kompetencia alkalmazását, amennyiben azonban az online érettségi a későbbiekben teret nyer, ennek fejlesztése és használata nélkülözhetetlenné válik a mindennapi történelemtanítás és -tanulás során.